

Australian Government

Australijsko državljanstvo

Naša zajednička veza

Sve informacije potrebne za test iz australijskog državljanstva se nalaze u ovoj knjižici. Od vas se ne traži da kupite ili na drugi način tražite pakete informacija o državljanstvu od bilo kojih pojedinaca ili organizacija da biste položili test iz državljanstva. Ministarstvo ne odobrava niti preporučuje bilo kakav paket informacija u kojem se navodi da će vam pomoći da položite test državljanstva.

© Commonwealth of Australia 2020

Osim australijskog grba, sav materijal koji je uključen u ovu publikaciju je dobiven pod licencom Creative Commons Attribution 4.0 International license koju možete pogledati na <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

To znači da se licenca odnosi samo na materijal u onom obliku u kome je u ovom dokumentu.

Detalji relevantne licence se nalaze na vebajtu Creative Commons, na <https://creativecommons.org/> a potpuni tekst zakona za CC BY 4.0 licencu na <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>.

Upotreba grba

Uslovi upotrebe grba su detaljno navedeni na vebajtu Ministarstva premijera i kabinetra ministara—<https://www.pmc.gov.au/government/commonwealth-coat-arms>.

Kontaktirajte nas

Upite u vezi sa licencom i bilo kojom drugom upotrebotom ovog dokumenta rado pripramo:

Portfolio Media and Engagement Branch
Department of Home Affairs
PO Box 25
BELCONNEN ACT 2616

Odricanje od odgovornosti

Čitaoci Aboridžini i Torres Strait ostrvljani se upozoravaju da ova publikacija sadrži slike i/ili sadržaj koji se odnosi na preminule osobe.

Sadržaj

Poruka za vas	2

Dio koji se testira

1. dio Australija i njen narod	7
2. dio Australijska demokratska ubjeđenja, prava i slobode	17
3. dio Vlada i zakon u Australiji	23
4. dio Australiske vrijednosti	33
Rječnik pojmove za dio koji se testira	40

Dio koji se ne testira

5. dio: Australija danas	48
6. dio: Naša australijska priča	63
Rječnik pojmove za dio koji se ne testira	84

Više informacija	86

Zahvale	88

Poruka za Vas

Čestitamo vam na odluci da postanete državljanin Australije. Život u novoj zemlji i odluka da učestvujete u njoj kao građanin zahtijeva hrabrost, trud i obavezu. Mi cijenimo vaš doprinos našem mirnom i demokratskom društvu.

Australijsko državljanstvo predstavlja važan korak u vašoj useljeničkoj priči. Primanje australijskog državljanstva znači da se trajno obavezujete na lojalnost Australije i našim zajedničkim vrijednostima. Ono također predstavlja početak vašeg formalnog članstva u australijskoj zajednici. To je korak koji će vam omogućiti da kažete 'Ja sam Australijanac.'

Australijsko državljanstvo je privilegija koja nudi velike prednosti. Kada postanete državljanin Australije, pridružujete se jedinstvenoj nacionalnoj zajednici. Naša država je izgrađena zajedničkim doprinosom naših Aboridžina i Torres Strait ostrvljana, demokratskih institucija koje smo naslijedili od Britanije i doseljenika iz cijelog svijeta. Mi slavimo našu raznolikost i istovremeno težimo ka ujedinjenoj i skladnoj zajednici.

Snaga australijske zajednice se ogleda u tome što radimo zajedno na rješavanju problema i što zajednički stvaramo budućnost Australije. Mi imamo stabilan državni sistem, a Australijanci poštuju autoritet i državne zakone. Našu stabilnost, našu kulturu i naše zakone oblikovala je naša historija. Kada se pridružite australijskoj zajednici, i vi ćete dodati nešto australijskoj priči i bićete u poziciji da oblikujete njenu budućnost.

Australija je drevna zemlja. Nepregledna je i jedinstvena. To je zemlja tropskih šuma, šumovitih predjela, zlatnih plaža i suhih pustinja; kao i gradova i farmi. Naše domorodačke kulture su najstarije žive kulture na svijetu. Mi smo također mlada nacija, nacija doseljenika. Evropsko naseljavanje u Australiji započelo je 1788. godine s tim što i danas rado primamo nove doseljenike.

Ljudi iz preko 200 zemalja su stvorili dom u Australiji. Kao rezultat toga, naše društvo je jedno od najraznolikijih na svijetu. Australija uspješno spaja etničku i kulturnu raznolikost sa nacionalnim jedinstvom. Državljanstvo je veza koja nas sve spaja.

Australija je demokratija. Državljanstvo vam daje mogućnost da u potpunosti učestvujete u izgradnji naše demokratske nacije. To znači da ste spremni ispunjavati obaveze kao formalni član australijske zajednice. Australijanci vjeruju u zajedničke vrijednosti, npr. dostojanstvo i slobodu svake osobe, jednakе mogućnosti za muškarce i žene i vladavinu zakona. Australijsko državljanstvo vam daje mogućnost da izražavate ove vrijednosti u svakodnevnom životu.

Kako postati australijski državljanin

Primanje australijskog državljanstva je važan proces u kome se zaklinjete na lojalnost Australiji i njenom narodu i nakon koga možete da koristite svoja prava i obaveze kao državljanin naše nacije.

Polaganje testa za dobivanje australijskog državljanstva

Test za dobivanje australijskog državljanstva je osmišljen sa ciljem da li imate adekvatno znanje o Australiji, njenom demokratskom sistemu, ubjeđenjima, dužnostima i privilegijama koje vam pruža državljanstvo.

Test državljanstva je kompjuterski test sa višestrukim odgovorima na engleskom jeziku. Sastoji se od 20 nasumce odabralih pitanja; a od 15. novembra 2020. godine također uključuje i pet pitanja o australijskim vrijednostima.

Da biste položili test, morate tačno odgovoriti na svih pet pitanja o vrijednostima, s ukupnom ocjenom od 75 odsto na sva pitanja.

Testovi državljanstva polažu se u uredima Ministarstva unutrašnjih poslova (Department of Home Affairs) širom Australije. Testiranje se također obavlja na više lokacija u unutrašnjosti Australije, te u nekim inostranim predstavništvima.

Pripremanje za test australijskog državljanstva

Da biste se pripremili za polaganje testa, treba da pročitate ovu knjižicu, *Australijsko državljanstvo: Naša zajednička veza*.

Ova knjižica se sastoji iz dva dijela, iz jednog se polaze ispit, iz drugog ne.

Dio koji se testira

Sve što treba da znate da položite ispit za državljanstvo se nalazi u prva četiri dijela ove knjižice:

- 1. dio – Australija i njen narod
- 2. dio – Australijska demokratska ubjeđenja, prava i slobode
- 3. dio – Vlada i zakon u Australiji
- 4. dio - Australijske vrijednosti

Vi treba da znate i razumjete informacije iz dijela koji se testira da biste mogli da odgovorite na pitanja u testu za dobivanje državljanstva.

Dio koji se ne testira

Dio knjižice koji se ne testira sadrži važne informacije koje će vam pomoći da razumjete historiju i kulturu Australije. Iz tog dijela neće biti pitanja na testu.

- 5. dio – Australija danas
- 6. dio – Naša australijska priča

Pitanja za vježbanje

Na kraju dijela za testiranje, nalazi se 20 pitanja za vježbanje koja će vam pomoći da se pripremite za test državljanstva.

Rječnici pojmoveva

Na kraju svakog dijela, i onog koji se testira i onog koji se ne testira, nalazi se rječnik (lista ključnih pojmoveva i njihovih značenja).

Više informacija

Na poleđini knjižice ćete naći spisak gdje možete da dobijete više informacija.

Pomoć tokom polaganja testa australijskog državljanstva

Očekuje se da će većina potencijalnih australijskih državljana imati dovoljno razvijenu pismenost za odgovaranje na test pitanja bez ičje pomoći. Tehnologija tekst-govor je na raspolaganju i može da se koristi da se poslušaju pitanja i ponuđeni odgovori.

Nakon polaganja testa za dobivanje australijskog državljanstva

Ako položite test, nastavićemo sa obradom vaše molbe. Ako se vaša molba odobri i treba da odete na ceremoniju za uručenje državljanstva, dobićete pismo u kome se pozivate na tu ceremoniju. Ceremonije se obično održavaju u roku od šest mjeseci od odobravanja molbe.

Zakletva kod primanja australijskog državljanstva

Važno je da svi australijski građani razumiju naša prava i obaveze i što znači biti državljanin, bilo da smo Australijanci po rođenju ili po sopstvenom izboru. To je kritično za dalji uspjeh naše nacije.

Kada budete išli na ceremoniju dodjele australijskog državljanstva, polagat ćete zakletvu za australijsko državljanstvo (Australian Citizenship Pledge).

Tim činom, vi se javno obavezujete prema Australiji i prihvataate dužnosti i privilegije koje nosi državljanstvo.

Ovo je zakletva koju ćete izreći:

Od sada, pa nadalje, pred Bogom,*

Kunem se na odanost Australiji i njenom narodu,

čija demokratska ubjeđenja dijelim,

čija prava i slobode poštujem, i

čije će zakone poštovati i slijediti.

* Osoba koja polaže zakletvu može odlučiti da li će uključiti riječi 'pred Bogom'.

Čitanjem ove knjižice steći ćete bolje razumijevanje značenja Zakletve i kako možete da učinite vašu ulogu još upečatljivijom u australijskom društvu.

Ceremonija dodjele australijskog državljanstva

Ceremonije dodjele australijskog državljanstva mogu biti male svečanosti, sa samo nekoliko osoba, ili mogu biti velike i da uključuju nekoliko stotina ili čak hiljada ljudi. Dubina osjećanja i ponosa među novim državljanima i službenim licima čine ovu svečanost vrlo radosnim događajem.

Na početku ceremonije dodjele državljanstva, može vam zaželiti dobrodošlicu predstavnik Aboridžina ili Torres Strait ostrvljana koji su tradicionalni vlasnici zemlje na vašem području. Protokol izražavanja dobrodošlice domorodački narodi Australije sprovode već hiljadama godina na njihovoj tradicionalnoj zemlji. Čut ćete i riječi dobrodošlice i ohrabrenja od ostalih vodećih službenika iz vaše lokalne zajednice ili vladinih predstavnika.

Vi ćete naglas čitati ili ponavljati Zakletvu australijskog državljanstva (Australian Citizenship Pledge) sa ostalim osobama koje su odlučile postati državljeni Australije. Ovo je najvažniji dio ceremonije. Državljanin Australije ne postajete sve dok ne položite zakletvu kojom se obavezujete na odanost Australiji.

Ako želite, sa sobom možete ponijeti svetu knjigu ili Bibliju koju ćete držati dok polažete zakletvu, ali to nije obavezno.

Vodeći službenici ili vladini predstavnici će održati kratke govore o značenju državljanstva. Primit ćete Potvrdu o australijskom državljanstvu (Certificate of Australian Citizenship), a možda ćete dobiti i mali poklon iz zajednice. Svi će pjevati australijsku himnu 'Advance Australia Fair' (Napreduj, prekrasna Australijo). Nakon

ceremonije državljanstva, imat ćete priliku upoznati ostale nove australijske državljanе i sa njima proslaviti.

Želimo vam puno uspjeha u vašem nastojanju da postanete državljanin Australije i da imate miran i produktivan život u Australiji.

Za više informacija

Posjetite internet stranicu australijskog državljanstva na www.citizenship.gov.au.

Početak dijela koji se testira

1. DIO

Australija i njen narod

Australija i njen narod

Na ceremoniji dodjele državljanstva, vi se zaklinjete na odanost Australiji i njenom narodu. Stoga je važno da razumijete australijsku zajednicu i njeno stanovništvo, uključujući našu domorodačku ostavštinu. Također je važno da razumijete historiju Australije i kako se Australija razvila u stabilnu i uspješnu multikulturalnu naciju kakva je danas.

U ovom dijelu, čitat ćeće o nekim događajima koji su doprinijeli našoj priči. Tu se također nalaze informacije o našim državama i teritorijama, te informacije o tradicijama i simbolima koje ponosno prepoznajemo kao istinski australijske.

Kulture Aboridžina i Torres Strait ostrvljana

Prvi starosjedioci u Australiji su bili Aboridžini i Torres Strait ostrvljani koji imaju najstarije neprekidne kulture i tradicije na svijetu.

Historijski, Aboridžini potiču sa australijskog kopna i Tasmanije. Arheološka nalazišta nam pružaju dokaze da su Aboridžini u Australiju stigli prije između 65.000 i 40.000 godina; međutim, aboridžinski narodi vjeruju da se nalaze u centru priča o stvaranju ove zemlje, a njihove priče o stvaranju počinju s početkom vremena. Torres Strait ostrvljani potiču sa ostrva između sjevernog vrha Kvinslenda i Papue Nove Gvineje.

Domorodački narodi i Torres Strait ostrvljani vežu prastara zajednička vjerovanja i tradicije koje im još i danas služe kao vodilja u životu. Sa zemljom imaju neraskidivu vezu što je izraženo u njihovim pričama, umjetnosti i plesu. Domorodačke kulture su raznolike i važan su dio australijskog nacionalnog identiteta.

Više informacija o domorodačkim narodima i Torres Strait ostrvljanima ćeće naći u *5. dijelu, Australija danas* i *6. dijelu, Naša australijska priča*.

Rano doba naseljavanja iz Evrope

Evropsko naseljavanje je počelo u trenutku kada su 11 brodova sa robijašima, poznatim kao 'Prva flota', stigli iz Velike Britanije 26. januara 1788. godine.

U to vrijeme, britanski zakoni su bili strogi i zatvori nisu mogli držati veliki broj ljudi osuđenih za počinjeni kriminal. Da bi rješila ovaj problem, britanska vlada je odlučila deportovati ove osuđenike na drugi kraj svijeta, u novu koloniju Novi Južni Vels (New South Wales).

Prvi guverner kolonije Novi Južni Vels je bio kapetan Arthur Phillip. Kolonija je preživjela i kako je dolazilo sve više osuđenika i doseljenika, ona je rasla i razvijala se. Osnovano je još nekoliko kolonija i u ostalim dijelovima zemlje.

Prvi doseljenici su bili iz Velike Britanije i Irske. Ovo britansko i irsko nasljeđe je imalo veliki uticaj na skoriju australijsku historiju, kulturu i politiku.

Zlatna grozlica je počela 1851. godine kada je u Novom Južnom Velsu i Viktoriji otkriveno zlato. Ljudi iz cijelog svijeta su stigli u ove kolonije da okušaju sreću i da se obogate. Kinezi, koji su pristigli u to vrijeme su bili prva veća grupa doseljenika koji nisu bili iz Evrope. U roku od 10 godina, stanovništvo se više nego udvostručilo.

Australijska nacija

1901. godine, kolonije su se ujedinile u federaciju država pod nazivom Australijski Komonvelt (Commonwealth of Australia). U to vrijeme su u skladu sa novim australijskim ustavom osnovane naše nacionalne demokratske institucije, uključujući naš nacionalni parlament, vladu i vrhovni sud. 1901. godine je australijsko stanovništvo brojalo oko četiri miliona ljudi. U taj broj nisu ulazili Aboridžini i Torres Strait ostrvljani, koji se sve do referendumu 1967. godine nisu uključivali u procjene broja stanovnika Australije.

Tokom prve polovine 20. vijeka, stepen doseljavanja je rastao i pao. Postojali su programi koji su poticali britanske doseljenike da se ovdje nasele što su mnogi i učinili.

Val nebritanskog doseljavanja je nastupio nakon Drugog svjetskog rata, kada su milioni ljudi morali napustiti svoja ognjišta. Veliki broj ljudi iz Evrope je stigao u Australiju da započne novi život.

U skorašnje vrijeme, naši useljenički i izbjeglički programi su doveli ljudi iz cijelog svijeta u Australiju. Ljudi su ovamo došli da se pridruže svojim porodicama, da započnu novi život ili da pobegnu od siromaštva, rata ili progona.

Raznolikost australijskog stanovništva se povećala u posljednja dva vijeka. To raznoliko i uspješno društvo posjeće povezanost Australije sa svijetom. Osim što slavimo raznolikost našeg naroda, mi također imamo cilj izgraditi harmoničnu i jedinstvenu naciju.

Australijski nacionalni jezik je engleski. On je dio našeg nacionalnog identiteta. U skladu sa australijskim vrijednostima, doseljenici se podstiču da uče i koriste engleski jezik da bi mogli učestovati u australijskom društvu. Komuniciranje na engleskom jeziku je važno da bi se u potpunosti iskoristile životne i radne mogućnosti u Australiji.

Mi također cijenimo ostale jezike, uključujući više od 100 pojedinačnih jezika Aboridžina i Torres Strait ostrvljana.

Australijske države i teritorije

Australijski Komonvelt (Commonwealth of Australia) je federacija država i teritorija. Sastoji se od šest država i dvije teritorije na kopnu. Kanbera (Canberra) je glavni grad Australije, a svaka država i teritorija ima svoj glavni grad.

Država	Glavni grad
Novi Južni Vels (NSW)	Sidnej (Sydney)
Viktorija (Vic.)	Melburn (Melbourne)
Kvinslend (Queensland - Qld)	Brisben (Brisbane)
Zapadna Australija (WA)	Pert (Perth)
Južna Australija (SA)	Adelejd (Adelaide)
Tasmanijska (Tas)	Hobart
Teritorija	Glavni grad
Teritorija glavnog grada Australije (Australian Capital Territory - ACT)	Kanbera (Canberra)
Sjeverna teritorija (NT)	Darvin (Darwin)

Države

Novi Južni Vels (New South Wales) je bila prva kolonija koju su osnovali Britanci. Sidnej je glavni grad Novog Južnog Velsa i to je najveći grad u zemlji. Most u sidnejskoj luci i zgrada Opere su nacionalne znamenitosti.

Viktorija (Victoria) je najmanja država na kopnu. Glavni grad Viktorije je Melburn (Melbourne). Mnoge lijepе građevine u Viktoriji su izgrađene bogatstvom stecenom za vrijeme zlatne groznice 1850-tih godina. Znamenitosti Viktorije uključuju igralište za kriket u Melburnu, stene 12 apostola i Kraljevski izložbeni paviljon.

Kvinslend (Queensland) je druga država po veličini. Glavni grad Queenslanda je Brizben. Torres Strait ostrva se nalaze na sjeveru države, a svjetski poznati Veliki koralni greben se proteže duž njene istočne obale. Kvinslend ima tropske kišne šume, obalna područja sa blagom klimom i često suha područja u unutrašnjosti.

Zapadna Australija (Western Australia) je najveća država. Pert je glavni grad Zapadne Australije. Istočni dio države je uglavnom pustinja, dok je jugozapad bogato poljoprivredno i vinogradarsko područje. U ovoj državi se radi mnogo velikih rudarskih projekata. Znamenitosti Zapadne Australije uključuju obalu Ningaloot, predio oko rijeke Margaret i regiju Kimberley.

Južna Australija (South Australia) ima krševito obalno područje i mnogo čuvenih vinogradarskih krajeva. Adelejd, glavni grad, posjeduje mnoge primjere prefinjene kolonijalne arhitekture. Znamenitosti Južne Australije uključuju dolinu Barossa i planinski lanac Flinders.

Tasmanija (Tasmania) je najmanja država, odvojena od kopna Bass moreuzom. Glavni grad Tasmanije je Hobart. Veći dio ovog ostrva ima netaknutu divlju prirodu. Znamenitosti Tasmanije uključuju planinu Cradle, Port Arthur i Zaliv vatri (Bay of Fires).

Teritorije

Teritorija glavnog grada Australije (Australian Capital Territory) se nalazi između Sidneja i Melburna. Tu se nalazi glavni grad Australije, Kanbera (Canberra). U Kanberi se nalazi više nacionalnih institucija, uključujući Parlament i Vrhovni sud Australije.

Sjeverna Teritorija (Northern Territory) ima tropsku klimu na sjeveru, a na jugu crvenu pustinju. Darwin je glavni grad. Znamenitosti Sjeverne Teritorije uključuju Uluru, Kata Tjutu i Kings Canyon.

Tradicije

Izražavanje dobrodošlice u zemlju i odavanje priznanja protokolima zemlje

Izražavanje dobrodošlice u zemlju je kulturni običaj Aboridžina ili Torres Strait ostrvljana koji su čuvari zemlje na lokalnom području kojim dočekuju posjetioce na njihovoј tradicionalnoj zemlji. Tradicionalno je cilj ove ceremonije da se putnicima poželi bezbjedno putovanje pod zaštitom na njihovoј zemlji.

Izražavanje dobrodošlice može da se izvede na više načina, npr. kroz pjesme, plesove, ceremonije pušenja ili održavanje govora na tradicionalnom jeziku ili na engleskom.

Izražavanje dobrodošlice u zemlju je obično prva tačka na otvaranju dešavanja.

Izražavanje dobrodošlice u zemlju je prilika da se oda priznanje da se skup održava na zemlji Aboridžina ili Torres Strait ostrvljana; da se oda počast tradicionalnim čuvarima, naročito bivšim i sadašnjim starješinama; i da se oda poštovanje Aboridžinima i Torres Strait ostrvljanima koji su prisutni na svječanosti.

Izražavanje dobrodošlice se obično održava na početku dešavanja, tokom dobrodošlice i izlaganja pravila o održavanju sastanaka i dešavanja. Priznavanje zemlje može bilo ko da izgovori. Na sastancima i dešavanjima, to obično bude predsjedavajući ili domaćin dešavanja.

Ovim običajima se Aboridžinima i Torres Strait ostrvljanima ukazuje poštovanje.

Važni datumi za Australijance

Dan Australije (Australia Day)

Svake godine 26. januara slavimo Dan Australije (Australia Day). Ovaj dan je državni praznik u svakoj državi i teritoriji u Australiji. To je godišnjica dolaska Prve fote iz Velike Britanije 1788. godine.

Na Dan Australije, zajednice širom Australije se osvrću na historiju i ljudi koji su doprinijeli postizanju našeg zajedničkog uspjeha. To je najveći godišnji državni praznik u Australiji.

Dan Australije priznaje i slavi doprinos svakog Australijanca našoj savremenoj i dinamičnoj naciji: od naših Aboridžina i Torres Strait ostrvljana—kojih su ovdje već oko 65.000 godina—do onih koji ovdje žive već generacijama, ali i one koji su ovamo došli iz svih krajeva svijeta i tu se nastanili. Dan Australije se obilježava zbijanjima širom Australije uključujući specijalne ceremonije za dodjelu državljanstva.

Uoči Dana Australije, savezni premijer (Prime Minister) objavljuje dobitnike nagrade 'Australijanac godine' (Australian of the Year Award) u Kanberi.

Dan Anzaka (Anzac Day)

Dan Anzaka je dobio ime po armijskom korpusu Australije i Novog Zelanda, koji se iskrcao u Galipolju u Turskoj tokom Prvog svjetskog rata dana 25. aprila 1915. godine.

Dan Anzaka je svečani dan kada se prisjećamo žrtava svih Australijanaca koji su služili i poginuli u ratovima, sukobima i mirovnim operacijama. Također odajemo počast hrabrosti i odanosti svih vojnika i osvrćemo se na mnoga različita značenja rata.

Informacije o drugim važnim državnim datumima i proslavama možete naći u *5. dijelu, Australija danas*.

Australijske zastave

Australijska državna zastava je zvanična zastava naše zemlje. Druge zastave koje su zvanično priznate i smiju se isticati u zajednici uključuju zastavu australijskih Aboridžina i zastavu Torres Strait ostrvljana.

Svaka država i teritorija ima svoju zastavu koju možete da pogledate na 11. strani.

Australijska državna zastava

Australijska državna zastava je plava, bijela i crvena.

- Zastava Velike Britanije, poznata pod nazivom Union Jack, se nalazi u gornjem lijevom uglu. Ta zastava predstavlja našu historijsku vezu sa britanskim naseljavanjem i zakone i institucije koje smo uslijed toga naslijedili.
- Zvijezda Komonvelta se nalazi ispod zastave Union Jack. Ta zvijezda ima sedam krakova, svaki od šest krakova predstavlja po jednu od šest država, a jedan krak predstavlja teritorije.
- Južni križ, na desnoj strani, je sazvježđe koje se vidi na južnoj hemisferi.

Australijska aboridžinska zastava

Australijska aboridžinska zastava je crna, crvena i žuta.

- Gornji dio zastave je crn i predstavlja aboridžinski narod u Australiji.
- Donji dio je crven i simbolizuje zemlju što ima ceremonijalni značaj.
- Žuti krug predstavlja sunce.

Zastava Torres Strait ostrvljana

Zastava Torres Strait ostrvljana je zelena, plava, crna i bijela.

- Zelene pruge predstavljaju zemlju.
- Plavi dio u sredini simbolizuje more.
- Crne linije simbolizuju narod sa Torres Strait ostrva.
- Bijeli ukras koji se nosi na glavi plesača u sredini je simbol svih Torres Strait ostrvljana.
- Krakovi bijele zvijezde simbolizuju grupe Torres Strait ostrva, a bijela boja je simbol mira.

Australijski simboli

Grb Komonvelta

Grb Komonvelta (Commonwealth Coat of Arms) je službeni simbol Australijskog Komonvelta. On predstavlja naše nacionalno jedinstvo. On je znak uprave i vlasništva Australijskog Komonvelta.

- Štit u sredini predstavlja šest država i federaciju.
- Kengur i emu pridržavaju štit sa po jedne strane. I jedan i drugi su australijske endemske životinje.
- Zlatna zvijezda Komonvelta stoji iznad štita.
- U pozadini se nalazi zlatna mimoza, australijski nacionalni cvijet.

Australijski nacionalni cvijet

Australijski nacionalni cvijet je zlatna mimoza. Ovo nisko drvo raste uglavnom u jugoistočnom dijelu Australije. Ima tamno zelene listove i bezbroj zlatno-žutih cvjetića koji cvjetaju u proljeće. Svaka država i teritorija u Australiji ima svoj cvjetni amblem.

Nacionalne boje Australije

Nacionalne boje Australije su zelena i zlatna - boje zlatne mimoze. Boje dresova australijske reprezentacije su obično zelena i zlatna.

Australijski nacionalni dragi kamen

Opal je australijski nacionalni dragi kamen. Po aboridžinskoj legendi, duga je dotaknula zemlju i stvorila boje opala.

Australijska nacionalna himna

'Advance Australia Fair' (Dobro nam napreduj, Australijo) je australijska nacionalna himna. Ona se pjeva na događajima koji su od državnog značaja uključujući ceremonije za dodjelu australijskog državljanstva i značajnije sportske događaje.

Advance Australia Fair

*Australians all let us rejoice,
For we are one and free;
We've golden soil and wealth for toil;
Our home is girt by sea;
Our land abounds in nature's gifts
Of beauty rich and rare;
In history's page, let every stage
Advance Australia Fair.
In joyful strains then let us sing,
Advance Australia Fair.*

*Beneath our radiant Southern Cross
We'll toil with hearts and hands;
To make this Commonwealth of ours
Renowned of all the lands;
For those who've come across the seas
We've boundless plains to share;
With courage let us all combine
To Advance Australia Fair.
In joyful strains then let us sing,
Advance Australia Fair.*

2. DIO

Australijska demokratska ubjedjenja, prava i slobode

Australijska demokratska ubjedjenja, prava i slobode

Na ceremoniji dodjele državljanstva, vi se zaklinjete da ćete dijeliti australijska demokratska ubjedjenja, te da ćete poštovati njena prava i slobode. Stoga je vrlo važno da razumjete ova demokratska ubjedjenja, te prava i slobode koje su zajedničke svim građanima Australije.

Ovaj dio knjižice navodi ta ubjedjenja, prava i slobode. Za više informacija, pogledajte *4. dio - Australiske vrijednosti*.

Naša demokratska ubjedjenja

Parlamentarna demokratija

Australijski sistem vladavine je parlamentarna demokratija. U okviru tog sistema, vlast koju ima vlada dolazi od australijskog naroda zato što australijski građani redovno glasaju za ljudе koji će ih predstavljati u parlamentu. Predstavnici u parlamentu putem izbora odgovaraju građanima za odluke koje donose.

Vladavina zakona

Svi Australijanci su jednaki pred zakonom. Vladavina zakona znači da ni jedna osoba, grupa ili vjerski propis nije iznad zakona. Svako, pa tako i osobe koje su na utjecajnim položajima u australijskoj zajednici moraju poštovati australijske zakone. To uključuje državne funkcionere, vođe društvenih zajednica i vjerskih organizacija, kao i poslovne ljudе i policiju.

Miran život

Australijanci su ponosni što žive u mirnoj zemlji sa stabilnim državnim sistemom. Australijanci vjeruju da promjene treba uvoditi putem diskusije, mirnog uvjerenja i demokratskog procesa. Mi odbijamo nasilje kao način za izmjenu nečijeg mišljenja ili zakona.

Poštovanje svih pojedinaca bez obzira na porijeklo

Demokratski sistem Australije se zasniva na principu da svaki pojedinac ima prava i jednakost pred australijskim zakonom, bez obzira na njegovo porijeklo. Od svih Australijanaca se očekuje da se odnose jedni prema drugima dostojanstveno i sa poštovanjem, bez obzira na rasu, zemlju porijekla, pol, polnu orientaciju, bračno stanje, starost, invaliditet, nasljeđe, kulturu, politiku, bogatstvo ili religiju.

Naše slobode

Sloboda govora i sloboda izražavanja

Sloboda govora je ključna australijska vrijednost na kojoj se temelji naš demokratski sistem. Sloboda govora znači da ljudi smiju da kažu i napišu što misle i da vode rasprave o svojim idejama sa drugima. Na primjer, dozvoljeno je kritikovati vladu, mirno protestovati protiv vladinih odluka i voditi kampanje za izmjenu zakona ako se time ne krše australijski zakoni.

Sloboda izražavanja znači da je ljudima dozvoljeno da izraze svoje mišljenje, između ostalog putem umjetnosti, filma, muzike i književnosti. Ljudima je dozvoljeno da se sastaju na javnim i privatnim mjestima i da vode društvene i političke rasprave.

Ali, čak i kada se koristi pravo na slobodu govora ili izražavanja, australijski zakoni moraju sve vrijeme da se poštuju. Također moramo poštovati slobodu govora i izražavanja drugih ljudi.

Sloboda udruživanja

Sloboda udruživanja je pravo da se osnuju udruženja i pravo na učlanjivanje u udruženja u svrhu postizanja istih ciljeva. Na primjer, u Australiji ljudi imaju slobodu da se učlane u bilo koju zakonsku organizaciju, kao što je politička stranka, sindikat, vjerska, kulturna ili društvena grupa. Ljudi također mogu odlučiti da se ne učlane i ne mogu biti prisiljeni na to ako ne žele.

Australijanci se mogu udružiti sa drugima da protestuju protiv vladine intervencije ili organizacije. Međutim, australijski zakoni moraju sve vrijeme da se poštiju. To znači da takva okupljanja moraju biti mirna i da se niko ne smije povrijediti, niti se smije nanijeti materijalna šteta.

Sloboda vjeroispovjesti

Australija ima jevrejsko-kršćansko naslijeđe i mnogi Australijanci se izjašnjavaju kao kršćani, ali u Australiji ima i pripadnika svih drugih većih religija. Australija ima državni praznik na kršćanske svetkovine kao što je Veliki petak, Uskrs ili Božić.

Vlada i zakoni jednako postupaju sa svim državljanima, bez obzira na njihovu religiju ili ubjedjenja. Australijska vlast je svjetovna što znači da funkcioniše odvojeno od crkava ili drugih vjerskih entiteta. Australija nema zvaničnu nacionalnu religiju. Ljudi u Australiji imaju slobodu da praktikuju religiju za koju se sami opredijele. Oni također imaju pravo ne praktikovati ni jednu religiju.

Međutim, i prilikom praktikovanja religije, australijski zakoni moraju da se poštiju. Kada postoji sukob između australijskog zakona i religijske prakse, preovlađuje australijski zakon.

Naše jednakosti

Postoji niz zakona u Australiji koji obezbeđuju da se osoba ne tretira drugačije od ostalih zbog svog pola, rase, invaliditeta ili starosti.

Jednakost polova

Muškarci i žene imaju ista prava u Australiji. Protiv zakona je diskriminisati osobu na osnovu pola.

Jednake mogućnosti i pravedno postupanje (fair go)

Australijanci cijene jednake mogućnosti u našem društvu; to se često naziva pravednim postupanjem - fair go. To znači da ono što neko ostvari u životu treba da bude rezultat njegovog talenta, rada i truda, a ne bogatstva ili porijekla. Time se postiže da u australijskom društvu ne postoje formalne klasne razlike.

Dužnosti i privilegije australijskog državljanstva

Kada postanete australijski državljanin, imaćete dodatne dužnosti, ali i privilegije.

Dužnosti – šta će vi dati Australiji

Kao australijski državljanin morate:

- da se zakunete da će poštovati australijske zakone
- da glasate na saveznim, državnim ili teritorijalnim izborima i referendumima
- da branite Australiju ako bude potrebno
- da se odazovete pozivu za porotnika ako budete pozvani.

Privilegije – šta će Australija dati vama

Kao australijski državljanin možete:

- da glasate na saveznim, državnim ili teritorijalnim izborima i referendumima
- da djecu rođenu u inostranstvu registrujete kao australijske državljane na osnovu porijekla
- da konkurišete za posao u australijskoj državnoj službi ili australijskim odbrambenim snagama
- da se kandidujete na izborima za parlament
- da podnesete molbu za australijski pasoš i slobodno ulazite u Australiju
- da tražite pomoć od australijskog diplomatskog predstavnika u inostranstvu

Dužnosti

Da poštujete australijske zakone

Naši predstavnici u vladi donose zakone da bi obezbijedili sređeno, slobodno i sigurno društvo, i da bi zaštitili naša prava. Svi državljeni Australije, kao i svaki drugi u Australiji, moraju da poštuju australijske zakone.

Više informacija o nekim važnim zakonima u Australiji možete naći u *3. dijelu, Vlada i zakon u Australiji*.

Da glasate na saveznim, državnim ili teritorijalnim izborima i referendumima
Glasanje je važna dužnost, pravo i privilegija za sve australijske državljane koji imaju 18 godina starosti i više.

Dužnost je svih australijskih državljana koji imaju 18 godina i više da glasaju na saveznim, državnim ili teritorijalnim izborima i referendumima kojima je svrha mijenjanje australijskog Ustava. Na taj način svi državljeni Australije mogu da daju svoj glas o tome kako će se voditi država i doprinositi budućnosti Australije.

Glasanje je obavezno na saveznim i državnim ili teritorijalnim izborima. Glasanje na lokalnim izborima nije obavezno u nekim državama.

Više informacija o australijskom Ustavu možete naći u *3. dijelu, Vlada i zakon u Australiji*.

Da branite Australiju ako bude potrebno lako je služenje u australijskim odbrambenim snagama dobrovoljno, ako bude potrebno, australijski državljeni moraju da brane Australiju. Od vitalnog je značaja da se svi australijski državljeni udruže i brane naciju i njen način života ako to ikad bude potrebno.

Služenje u poroti ako budete pozvani

Služenje u poroti je dužnost australijskih državljana koji imaju 18 godina ili više, ako budu pozvani. Porotu sačinjavaju obični Australijanci, muškarci i žene, koji slušaju dokaze u sudskom slučaju i odlučuju o tome da li je osoba nevina ili kriva.

Svi Australijanci koji su na biračkom spisku mogu biti pozvani da služe u poroti. Služenje u poroti pomaže da sudski sistem bude otvoren i pošten.

Privilegije

Da podnesete molbu za posao u australijskoj državnoj službi ili australijskim odbrambenim snagama

Ako ste australijski državljanin, možete podneti molbu za posao u australijskoj državnoj službi i raditi za australijsku vladu, na primjer, u Services Australia ili Australijskoj poreskoj upravi (Australian Taxation Office - ATO).

Australijski državljeni također imaju pravo da konkurišu za posao u Australijskim odbrambenim snagama (armiji, mornarici i vojnom vazduhoplovstvu).

Kandidovanje na izborima za parlament

Australijski državljeni sa navršenih 18 godina i više mogu se kandidovati za parlament na saveznom, državnom ili teritorijalnom nivou ukoliko nisu dvojni državljeni. Služenje u australijskom parlamentu je istovremeno i čast i ozbiljna odgovornost.

Predavanje molbe za australijski pasoš i slobodni ulazak u Australiju

Kada postenete australijski državljanin, imate pravo da slobodno živate u Australiji. Također imate pravo da podnesete zahtev za australijski pasoš. Kao australijski državljanin, možete slobodno da putujete u inostranstvo i vratite se u Australiju.

Da tražite pomoć od australijskog diplomatskog predstavnika u inostranstvu

U mnogim zemljama, Australija ima ambasadu, ured visokog predstavnika ili konzulat. Dok ste u inostranstvu, možete tražiti pomoć od diplomatskog službenika ako vam zatreba. To uključuje vanredne situacije, kao što su građanski nemiri ili prirodne katastrofe.

Službenici australijske vlade također mogu hitno izdati pasoš i dati savjet i pomoć u slučaju nesreće, ozbiljne bolesti ili smrti.

Dok se nalazite u drugoj državi, morate poštovati zakone te zemlje.

Da registrujete djecu rođenu u inostranstvu kao australijske državljanane na osnovu porijekla
Australijski državljeni mogu da registruju djecu rođenu u inostranstvu kao australijske državljanane na osnovu porijekla.

Učestovanje u australijskom društvu

Australija podstiče sve državljeni da aktivno učestvuju u društvenom životu. Aktivni državljeni na sebe uzimaju odgovornost i koriste svoju privilegiju da učestvuju u oblikovanju budućnosti Australije. Na primjer, možete biti član organizacije susjeda i lokalne zajednice, volonter koji će obavljati društveni rad i rad u zajednici, član umjetničke ili kulturne organizacije i aktivno učestvovati u političkom životu.

Plaćanje poreza je također važan način na koji direktno doprinosite australijskoj zajednici, a također je i zakonska obaveza. Porez se plaća na prihod, bez obzira da li je ostvaren od posla, djelatnosti privatne firme ili investicija, a ubira ga ATO. Porez se plaća i na mnoge vrste robe i usluga. Australijska poreska uprava radi na tome da svi građani budu svjesni svojih poreskih prava i obaveza i da plaćaju tačan iznos poreza.

Mnoge beneficije od kojih Australijanci imaju koristi su moguće zbog plaćanja poreza. Prihod od poreza se troši na državni zdravstveni sistem, obrazovanje, odbranu, puteve i željeznicu, te na socijalnu pomoć.

Radom i plaćanjem poreza možete dati podršku australijskoj vlasti u pružanju ovih važnih usluga australijskoj zajednici. Državne i teritorijalne vlade i lokalne općine također prikupljaju poreze za finansiranje usluga. Ove usluge čine današnju Australiju mirnom i prosperitetnom državom.

3. DIO

Vlada i zakon u Australiji

Vlada i zakon u Australiji

Na ceremoniji dodjele državljanstva, vi se zaklinjete da ćete podržavati i poštovati zakone u Australiji. Australijski sistem vladavine je parlamentarna demokratija. Važno je da razumjete australijski sistem vlade, kako se donose zakoni u našoj parlamentarnoj demokratiji i kako se primjenjuju. Također je važno da razumjete kako ćete vi, kao državljanin, utjecati na vođenje države.

Kako se ja pitam?

Glasanje

Kao što je to već navedeno u 2. dijelu, u Australiji, državlјani sa navršenih 18 godina i više moraju glasati na saveznim, državnim i teritorijalnim izborima, kao i na referendumima za ustavne promjene.

U parlamentarnoj demokratiji Australije, državlјani mogu da daju svoj glas o tome kako će se upravljati Australijom tako što glasaju za osobu koja će ih predstavljati u parlamentu. Ako niste pravilno upisani u birački spisak, ne možete glasati na izborima.

Glasanje na australijskim izborima je obavezno, kao i na referendumima za ustavne promjene.

Australijska izborna komisija (Australian Electoral Commission-AEC) je savezna agencija odgovorna za sprovođenje saveznih izbora i referendumova, kao i za održavanje saveznog biračkog spiska. Australijska izborna komisija je nezavisna od vlade. Političke stranke ili ljudi u vlasti ne mogu utjecati na odluke Australijske izborne komisije.

U Australiji je glasanje tajno, tako da možete slobodno i bez straha glasati za bilo kojeg kandidata. Niko ne smije znati za koga ste glasali, osim ako vi ne želite da im kažete. Ako ne glasate na izborima i za to nemate opravdan razlog, moraćete platiti kaznu. Obavezno glasanje znači da će zemljom upravljati i u parlamentu nas predstavljati oni ljudi koje izaberemo.

Iznošenje neslaganja vašem predstavniku

Državlјani Australije mogu da se obrate svom izabranom predstavniku da izraze svoje nezadovoljstvo politikom vlade. Na taj način svi Australijanci mogu dati svoj glas u donošenju zakona i vladinih politika. Ako državljanin kaže njegovom ili njenom izabranom predstavniku da neki zakon treba da se promijeni, izabrani predstavnik bi trebao da razmotri taj prijedlog.

Kako smo uspostavili naš sistem vlade?

Federacija

Nakon britanskog naseljavanja, a prije 1901. godine, Australija je bila sačinjena od šest zasebnih samoupravnih britanskih kolonija.

Svaka kolonija je imala svoj ustav i zakone koji su se odnosili na odbranu, useljeništvo, poštanski sistem, trgovinu i transport. Međutim, to je stvaralo probleme između kolonija. Na primjer, trgovina i transport između kolonija su bili skupi i spori, a primjena zakona preko granica problematična. Zasebne kolonije su također imale slabe sisteme odbrane.

Zbog toga su ljudi htjeli ujediniti kolonije i formirati jedinstvenu naciju. I što je još važnije, počeo se formirati australijski nacionalni identitet. Sportski timovi su nastupali za Australiju na međunarodnim sportskim događajima, a počela se razvijati i australijska kultura, i to u popularnim pjesmama, poeziji, pričama i umjetnosti.

Ujedinjenje nacije je bio težak zadatak, ali tokom vremena, ideja o jedinstvenoj australijskoj naciji je postala stvarnost. 1. januara 1901. godine, kolonije su se ujedinile u federaciju država pod nazivom Australijski Komonvelt (Commonwealth of Australia).

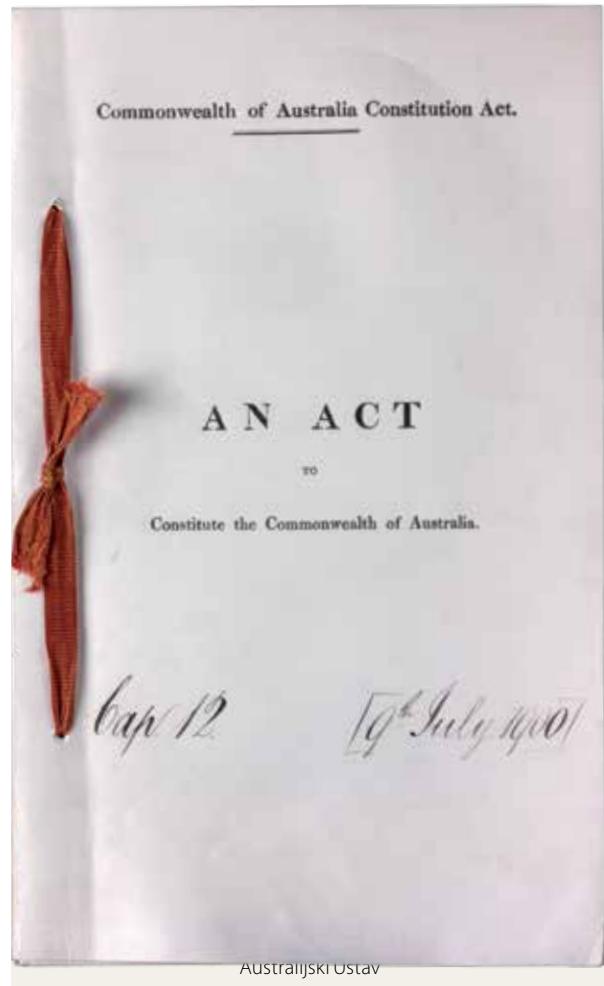
Australijski Ustav

Ustavni zakon o Australijskom Komonveltu iz 1900. godine
(Commonwealth of Australia Constitution Act 1900) (Australijski Ustav) je zakonski dokument kojim se regulišu osnovna pravila za upravljanje Australijom. Australijski Ustav je prvobitno usvojen kao dio Britanskog zakona o parlamentu 1900. godine (British Act of Parliament). 1. januara 1901. godine, kada je Ustav stupio na snagu, australijske kolonije su postale nazavisna nacija, Australijski Komonvelt.

Australijski Ustav je osnovao Parlament australijskog Komonvelta, sa Donjim domom ili Predstavničkim domom (House of Representatives) i Senatom (Senate). Ustavom se također osnovao Vrhovni sud Australije (High Court) koji ima najvišu vlast da primjenjuje i tumači australijske zakone.

Narod Australije može da promijeni Australijski Ustav glasanjem na referendumu, kao što je 1967. godine više od 90 odsto Australijanaca glasalo sa 'Da' da se Aboridžini uključe u popis stanovništva.

Na referendumu mora postojati dvostruka većina da bi se australijski Ustav mogao izmijeniti. To znači da većina birača u većini država, te većina birača širom zemlje mora glasati za promjenu.

Australijski Ustav

Kako je organizovana državna vlast?

Australijski Ustav dijeli vlast na zakonodavnu (Parlament), izvršnu (na primjer Premijer i kabinet) i pravosudnu vlast (sudije), da sprječi da jedna osoba ili grupa drži svu vlast.

Zakonodavna vlast

Zakonodavna vlast je ovlašćenje za donošenje zakona. Parlament ima ovlašćenje da donosi i mijenja zakone u Australiji. Parlament je sastavljen od predstavnika koje je odabrao australijski narod.

Izvršna vlast

Izvršna vlast omogućuje stavljanje zakona u praksu. Nju sačinjavaju Premijer, ministri australijske vlade i Generalni guverner (Governor-General).

Sudska vlast

Sudije imaju vlast da tumače i primjenjuju zakon. Sudovi i sudije rade nezavisno od parlamenta i vlade.

Ove tri vlasti su upisane u australijski Ustav.

Ko je vrhovni poglavar Australije?

Poglavar Australije je kralj Australije, Njegovo Veličanstvo Kralj Charles III.

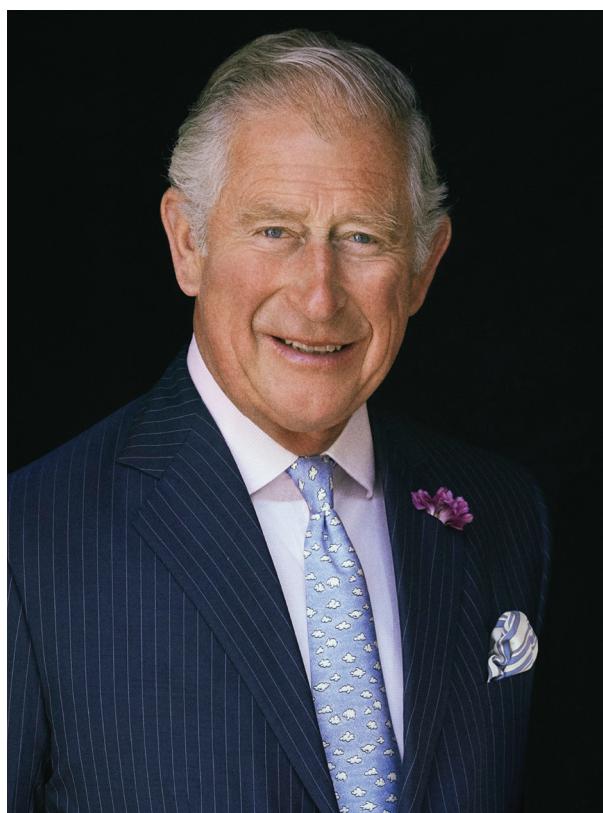
Kralj Australije imenuje generalnog guvernera za svog predstavnika u Australiji, po savjetu australskog premijera. Generalni guverner djeluje nezavisno od svih političkih stranaka. Kralj nema svakodnevnu ulogu u vladu.

U svakoj od država postoji guverner koji predstavlja kralja u ulozi koja je slična generalnom guverneru.

Ustavna monarhija

Australija je ustavna monarhija, što znači da je kralj australijski poglavar države, ali mora postupati u skladu s Ustavom. Kako kralj ne živi u Australiji, njegova ovlaštenja su delegirana na generalnog guvernera Australije.

Australijski sistem parlamentarne demokratije odražava britansku i sjevernoameričku tradiciju kombinovanu na jedinstveni australijski način. U australijskom sistemu, vođa australijske vlade je savezni premijer.

Njegovo Veličanstvo Kralj Charles III

Uloga generalnog guvernera (Governor-General)

Generalni guverner nije član vlade i u svim pitanjima mora da bude neutralan.

Uloga Generalnog guvernera uključuje:

- potpisuje sve nacrte zakona koje parlament usvoji (ovaj čin je poznat pod nazivom kraljevski pristanak)
- vrši ceremonijalne dužnosti
- odobrava imenovanje australijske vlade i njenih ministara, saveznih sudija i ostalih državnih funkcionera
- započinje proces saveznih izbora
- vrši funkciju glavnog komandanta Australijskih odbrambenih snaga.

Generalni guverner također ima posebna ovlašćenja poznata pod nazivom 'ovlašćenja u rezervi', koja mogu biti stavljeni u funkciju u posebnim okolnostima.

Ko su australijske vođe?

Vrhovni državni poglavar (Head of State)
Kralj Australije

Generalni guverner (Governor-General)
Predstavnik vrhovnog poglavara u Australiji

Guverner (Governor)
Predstavnik vrhovnog poglavara u svakoj australijskoj državi

Savezni premijer (Prime Minister)
Vođa australijske vlade

Premijer (Premier)
Vođa državne vlade

Glavni ministar (Chief Minister)
Vođa teritorijalne vlade

Vladin ministar (Government Minister)
Član parlamenta koga bira predsednik vlade da bude odgovoran za određeno vladino područje

Član parlamenta (Member of Parliament (MP))
Odabran predstavnik australijskog naroda u Australijskom Parlamentu ili u državnom parlamentu

Senator
Odabran predstavnik države ili teritorije u australijskom parlamentu

Gradonačelnik (Mayor) ili predsjednik okruga (Shire President)
Predsjednik lokalne općine

Vijećnik
Izabrani član lokalne općine

Kako se upravlja Australijom?

Australijska vlada

Australijska vlada je također poznata pod nazivima savezna vlada ili vlada Komonvelta.

Vlada se sastoji od članova Australijskog Parlamenta koji ima dva doma::

- Predstavnički dom (House of Representatives)
- Senat (Senate).

Kada glasaju na saveznim izborima, australijski državljanini obično biraju predstavnike za oba doma.

Predstavnički dom (House of Representatives)

Predstavnički dom je jedan od dva doma Australijskog Parlamenta. Predstavnički dom se također zove i Donji dom ili Dom naroda.

Australija je podijeljena na savezne biračke jedinice. Članovi Parlamenta (Members of Parliament - MPs) predstavljaju ljudi iz njihove jedinice.

Broj članova parlamenta za svaku državu i teritoriju zavisi od njenog broja stanovnika. Ukupno ima 150 članova koji su izabrani za Predstavnički dom.

Članovi Parlamenta i senatori raspravljaju o nacrtima novih zakona u Australijskom Parlamentu. Uloga Predstavničkog doma je da razmatra, raspravlja i glasa o nacrtima novih zakona ili izmjena zakona i da raspravlja o pitanjima od nacionalnog značaja.

Dhomën e Përfaqësuesve

Senat (The Senate)

Senat je drugi dom Australijskog Parlamenta. Senat je poznat i pod nazivima Gornji dom (Upper House), Revizorni dom (House of Review) ili Državni dom (States' House). Glasaci iz svake države također biraju i senatore koji će ih predstavljati u Senatu. Sve su države podjednako predstavljene u Senatu, bez obzira na broj njihovih stanovnika. Ukupno ima 76 senatora. Svaka država bira po 12 senatora, a Teritorija glavnog grada Australije i Sjeverna Teritorija biraju po dva senatora.

Senatori također razmatraju, raspravljaju i glasaju o nacrtima novih zakona ili izmjenama zakona, kao i o pitanjima od nacionalnog značaja.

Senatin

Vlade država i teritorija

U Australiji ima šest država i dvije teritorije. Svaka država ima svoj ustav i svoj parlament. Državne i teritorijalne vlade imaju sjedište u svojim glavnim gradovima. Vođa državne vlade je premijer, a vođa teritorijalne vlade je glavni ministar.

Vlade država djeluju na sličan način kao australska vlada. U svakoj državi, guverner predstavlja kralja Australije. U Sjevernoj teritoriji, generalni guverner imenuje upravitelja. Uloga i odgovornosti upravitelja su slične onima koje ima državni guverner.

Države imaju prava koje Ustav priznaje, dok ih teritorije nemaju. Države imaju ovlašćenja da same usvajaju svoje zakone, dok zakone samoupravnih teritorija može da mijenja ili opozove samo savezna vlada, i to bilo kad.

Kao što je to slučaj i sa australijskom vladom, građani glasanjem biraju predstavnika za njihovu oblast. Ti predstavnici postaju članovi državnog ili teritorijalnog parlamenta.

Lokalna uprava

Države i Sjeverna teritorija su podijeljene na lokalne upravne oblasti koje se nazivaju gradovima, srezovima ili općinama. Svaka oblast ima lokalnu općinu. Općine su odgovorne za planiranje i pružanje usluga svojoj lokalnoj zajednici. Građani u svakoj oblasti lokalne uprave glasanjem biraju svoje lokalne vijećnike.

Koje funkcije obavljaju ta tri nivoa vlade?

Glavna razlika između tri nivoa vlade je ta što iako se njihove nadležnosti djelimično poklapaju, svaki nivo vlade uglavnom pruža drugačije usluge.

Australijska savezna vlada je odgovorna za sljedeće:

- porez
- državnu ekonomiju
- useljeništvo i državljanstvo
- pomoć za zapošljavanje
- poštanske usluge i komunikacijske mreže
- socijalnu pomoć (penzije i pomoć za porodice)
- odbranu
- trgovinu i razmjenu robe
- aerodrome i vazdušnu sigurnost
- inostrane poslove (odnose sa drugim zemljama).

Državne i teritorijalne vlade su prvenstveno odgovorne za:

- bolnice i zdravstvene usluge
- škole
- puteve i željeznici
- šumarstvo
- policiju i hitnu pomoć
- javni transport.

Lokalne uprave (i vlada Teritorije glavnog grada) su odgovorne za:

- saobraćajne znakove, regulisanje saobraćaja
- lokalne puteve, trotoare, mostove
- odvode
- parkove, dječja igrališta, bazene, sportske terene
- kampove i parkove za kamp kućice
- inspekciju hrane i mesa
- kontrolisanje buke i životinja
- odnošenje smeća
- lokalne biblioteke, sale i društvene centre
- određena pitanja vezana za usluge čuvanja djece i brigu o starijim osobama
- građevinske dozvole
- društveno planiranje
- lokalna ekološka pitanja.

Kakvu ulogu imaju političke stranke u upravljanju Australijom?

Politička stranka je grupa ljudi koji imaju slične ideje o tome kako treba upravljati državom. Oni rade zajedno na tome da pretvore stranačke ideje u zakone. Glavne političke stranke u Australiji su Liberalna stranka Australije (Liberal Party of Australia), Laburistička stranka Australije (Australian Labor Party), Nacionalna stranka (Nationals) i Australijska stranka zelenih (Australian Greens).

Većina parlamentarnih zastupnika pripada političkim strankama. Neki parlamentarni zastupnici ne pripadaju ni jednoj političkoj stranci i oni se nazivaju 'nezavisnima'.

U Australiji, ljudi imaju slobodu da se učlane u političku stranku ako to žele.

Kako se formira Australijska vlada?

Nakon saveznih izbora, politička stranka ili koalicija stranaka sa većinskim brojem članova u Predstavničkom domu formira australijsku vladu. Vođa ove stranke postaje vođa australijske vlade, savezni premijer (Prime Minister).

Stranka ili koalicija stranaka koja je na drugom mjestu po broju članova u Predstavničkom domu nakon saveznih izbora je poznata pod nazivom opozicija (Opposition). Njihov vođa se zove vođa opozicije (Leader of the Opposition).

Savezni premijer predlaže članove Predstavničkog doma ili Senata za ministre u Australijskoj vladi. Generalni guverner odobrava imenovanje Premijera i ministara.

Ministri su odgovorni za određena područja vlade (portfelje), kao što su zapošljavanje, domorodačka pitanja ili budžet. Ministri sa najsloženijim portfeljom formiraju kabinet (Cabinet), kao ključno tijelo u donošenju odluka u australijskoj vladi.

Kako se donose zakoni?

Australijski Parlament ima ovlašćenja da donosi i mijenja zakone od kojih će nacija imati koristi.

Ako član Australijskog Parlamenta predloži novi zakon ili izmjenu zakona, taj prijedlog se zove nacrt zakona - 'Bill'.

Predstavnički dom i senat razmatraju, raspravljaju i glasaju o tome da li se slažu sa nacrtom zakona.

Ako se većina čanova u oba doma Parlamenta složi sa nacrtom zakona, on se proslijeđuje Generalnom guverneru.

Generalni guverner potpisuje nacrt zakona koji se tada usvaja i postaje zakon.
To se zove Kraljevski pristanak (Royal Assent).

Parlamenti država i teritorija donose svoje zakone na sličan način.

Kako se sprovode zakoni?

Sudovi

Sudovi u Australiji su nezavisni. Sudovi odlučuju da li je osoba prekršila zakon ili ne i izriču kaznu. Sudovi mogu donijeti svoju odluku samo na osnovu dokaza pred sudom.

Sudije i sudije za prekršaje

Sudija ili sudija za prekršaje je najviši autoritet u sudu. Sudije i sudije za prekršaje rade nezavisno i niko ne može utjecati na njihovu odluku.

Sudije i sudije za prekršaje imenuje vlada, ali vlada ih ne može smijeniti sa ovih položaja ako se ne slaže sa njihovim odlukama.

Porota

U australijskom sudskom sistemu, ljudi se smatraju nevinima sve dok sud ne dokaže da su krivi. Svaka osoba ima pravo da ima pravnog zastupnika na sudu.

Sud će u nekim slučajevima koristiti porotu da bi ustanovio da li je osoba prekršila zakon. Uloga porote je da odluči da li je osoba nevina ili kriva. Porota je grupa običnih ljudi koji su nasumice odabrani iz opće populacije. Sudija objašnjava zakon poroti. Na krivičnom suđenju, ako porota ustanovi da je osoba kriva, sudije izriču kaznu.

Policija

Policija održava mir i red u zajednici. Njihov je posao da štite život i imovinu. Oni rade nezavisno od vlade. Ako policija smatra da je neko prekršio zakon, može ga uhapsiti i izvesti pred sud. Policija može svjedočiti na sudu, ali sud odlučuje da li je osoba kriva ili ne.

Države i Sjeverna teritorija imaju vlastite policijske snage. One se bave kriičnim slučajevima koji su u okvirima državnih i teritorijalnih zakona.

Australija također ima savezne policijske snage pod nazivom Australijska federalna policija (Australian Federal Police). Australijska federalna policija istražuje kriminalne slučajeve koji su protiv saveznih zakona, na primjer, trgovina drogom, kriminal protiv državne sigurnosti, te kriminal protiv čovjekove okoline. Australijska federalna policija također obavlja opće policijske poslove na Teritoriji glavnog grada Australije (Australian Capital Territory).

Policija i zajednica imaju dobre odnose u Australiji. Možete prijaviti kriminal i tražiti pomoć od vaše lokalne policije.

U Australiji je podmićivanje policijskog službenika ozbiljno krivično djelo. Čak i pokušaj podmićivanja policijskog službenika predstavlja krivično djelo.

Kriminalni prekršaji u Australiji

Za vas je važno da budete upoznati sa zakonima u Australiji. Ako prekršite neki australijski zakon za koji niste znali, bićete optuženi, zato što nepoznavanje zakona nije izgovor za njegovo kršenje.

Neki od najozbiljnijih oblika kriminala uključuju ubistvo, fizički napad, seksualni napad, nasilje nad ljudima ili imovinom, oružanu pljačku ili krađu, seksualne odnose sa djecom ili mladim osobama koje su mlađe od zakonske dobi za pristanak na seksualni odnos, opasnu vožnju motornog vozila, te posjedovanje i korišćenje nelegalnih droga i prevaru.

Svako ima pravo da uživa pozitivnu i bezbjednu vezu sa svojom porodicom, prijateljima i voljenim osobama. Kao u drugim zemljama, nasilje nad drugom osobom je nezakonito u Australiji i to je vrlo ozbiljno kriminalno djelo. To uključuje i nasilje u kući i u braku, poznato kao porodično nasilje. Porodično nasilje uključuje ponašanje ili prijetnje u svrhu kontrolisanja partnera i izazivanja straha kod njega ili prijetnje sigurnosti partnera. Porodično nasilje može da uključi udaranje, izolovanje člana porodice od prijatelja i porodice ili prijetnje usmjerene na djecu ili kućne ljubimce. Porodično nasilje je neprihvatljivo i ono je protivzakonito.

Osoba koja počini ova krivična djela može biti osuđena na zatvorsku kaznu, bez obzira da li se radi o muškarcu ili o ženi.

Niko ne bi trebao prihvati da se sa njim loše postupa ili da mu se nanose povrede. Ako ste vi ili neko koga poznajete u opasnosti, treba da kontaktirate policiju. Više informacija ćete naći na www.respect.gov.au i www.1800respect.org.au

Saobraćajni prijestupi

Saobraćajne prijestupe regulišu vlade država i teritorija. Ljudi mogu platiti kaznu, a mogu biti i poslani u zatvor zbog kršenja saobraćajnih propisa. Da biste vozili auto u Australiji, morate imati lokalnu vozačku dozvolu i auto mora biti registrovan.

Sve osobe koje se voze u autu moraju biti vezane pojasmom. Bebe i mala djeca moraju biti u odobrenim sjedalicama za bebe. Saobraćajni propisi su vrlo strogi. Protivzakonito je voziti nakon uzimanja droga ili pod utjecajem većeg nivoa alkohola u krvi od dozvoljenog. Također je protiv zakona tokom vožnje koristiti mobilni uređaj koji se drži u ruci.

4. DIO

Australijske vrijednosti

Australijske vrijednosti

Australijske vrijednosti zasnovane na slobodi, poštovanju i jednakim mogućnostima igraju centralnu ulogu u održavanju sigurne, napredne i mirne australijske zajednice.

Naše vrijednosti definišu i oblikuju našu zemlju i predstavljaju razlog iz koga toliki ljudi žele da budu australijski državljanici.

Australijsko državljanstvo vam daje mogućnost da izražavate ove vrijednosti u svakodnevnom životu i u vašoj lokalnoj zajednici. Stoga je vrlo važno da razumjete ove vrijednosti koje svi građani Australije moraju da poštuju, dijele i slijede.

Naše vrijednosti

Opredjeljenost za vladavinu zakona

Naši zakoni i pravni sistemi štite sve Australijance. Australijanci prepoznaju vrijednost zakona koji obezbeđuju mir i red u društvu.

U vladavini zakona, svi Australijanci su jednaki pred zakonom i ni jedna osoba ili grupa nije iznad zakona.

U Australiji, svako mora da poštuje zakon i nikada ne smije da ga prekrši, inače može da bude kažnjen. Morate da poštujete zakon čak i kada vas niko ne gleda. Australijski zakoni se odnose na sve ljudе u Australiji. To znači da bez obzira na vaše porijeklo ili kulturu, morate da se pridržavate australijskih zakona.

Parlamentarna demokratija

Australijski sistem vladavine je parlamentarna demokratija. Naše zakone donose parlamenti koje bira narod. To znači da su australijski državljanici uključeni u proces upravljanja državom. Vlast koju ima vlada dolazi od australijskog naroda zato što australijski građani redovno glasaju za ljudе koji će ih predstavljati u parlamentu.

U Australiji je glasanje obavezno. To pokazuje koliko je važno učestvovati na izborima.

Sloboda govora

Ljudi u Australiji treba da imaju slobodu da govore o svojim idejama sve dok je to u granicama zakona. U Australiji, ljudima je dozvoljeno da se sastaju na javnim ili privatnim mjestima i da vode društvene ili političke rasprave. Ljudima je također dozvoljeno da kažu i napišu šta misle o bilo čemu i da diskutuju o svojim idejama sa drugima. Novine, televizija i radio stanice imaju istu slobodu.

Australijancima je dozvoljeno da održavaju mirne proteste protiv postupaka vlade, jer je toleriranje mirnih javnih protesta sastavni dio demokratije.

Nikada nije prihvatljivo promovisati nasilje protiv druge osobe ili grupe ljudi (zbog njihove kulture, etničke pripadnosti, vjeroispovijesti ili porijekla), jer je to protivno australskim vrijednostima i zakonu. Također je protivzakonito krivo optužiti nekoga ili podsticati ostale da krše zakon. Moramo također poštovati slobodu govora i izražavanja drugih ljudi kada time ne krše zakon.

Sloboda udruživanja

U Australiji, ljudi imaju slobodu da se dobrovoljno učlane ili iščlane iz neke grupe kada time ne krše zakon. Ljudi imaju slobodu da se priključe bilo kojoj zakonski odobrenoj organizaciji, kao što su politička stranka, sindikat, vjerske, kulturne ili društvene grupe. Pojedinci ne mogu da se nateraju da se udruže u neku organizaciju ili da je napuste.

Australijanci se mogu okupljati sa drugima da protestuju protiv nekog postupka vlade ili neke organizacije. Međutim, svi protesti moraju biti u granicama zakona. To znači da moraju biti mirni i da pri tome ne smiju povrijediti ni jednu osobu, ili nanijeti materijalnu štetu.

Sloboda vjeroispovijesti

Australija nema službenu državnu religiju i ljudi u Australiji imaju slobodu da praktikuju religiju za koju se sami opredijele. Vlada se prema svim građanima odnosi na isti način, bez obzira na njihovu religiju ili ubjeđenja. Međutim, vjerskim obredima se ne smiju kršiti australijski zakoni.

Vjerski zakoni u Australiji nemaju zakonski status. U Australiji svako mora da poštuje zakon, čak i kada se ti zakoni razlikuju od zakona njegove religije. Neki religijski ili kulturni običaji, kao što su mnogoženstvo (poligamija - brak sa više osoba istovremeno) i prisilni brak su protivni australijskom zakonu i mogu da budu strogo kažnjeni uključujući i kaznu zatvora.

Vjerska netrpeljivost u australijskom društvu nije prihvatljiva. Svi ljudi moraju da dobiju jednakе mogućnosti da mogu da postignu svoje ciljeve i da se bave svojim interesovanjima bez obzira na njihovo etničko porijeklo ili vjeroispovjest ukoliko poštuju australijske zakone.

Jednakost pred zakonom svih ljudi u Australiji

Australijsko društvo poštuje jednaka prava svih ljudi, bez obzira na pol, seksualno opredjeljenje, starost, invaliditet, vjeroispovijest, rasu ili nacionalnu ili etničku pripadnost. U Australiji postoji niz zakona kojima su ljudi zaštićeni od nejednakog postupanja.

U Australiji se primjenjuje zakon da se sa ljudima drugačijeg porijekla ne bi postupalo povoljnije i da nikо ne bi bio diskriminisan. Na primjer, sa budistima i ljudima svih drugih vjeroispovijesti se postupa isto kao i sa hrišćanima. Prema našim zakonima, dvoje ljudi smiju da stupe u brak što uključuje i brak između dva muškarca ili dvije žene.

Muškarci i žene imaju ista prava u Australiji i treba da dobiju jednakе mogućnosti da mogu da postignu svoje ciljeve i da se bave svojim interesovanjima. I muškarci i žene imaju isti pristup obrazovanju i zapošljavanju, mogu da glasaju na izborima, kandiduju se za parlament, prikluče se Australijskim odbrambenim i policijskim snagama i sa njima se na sudovima postupa jednakо.

Protiv zakona je diskriminisati osobu na osnovu pola. U Australiji žene imaju pravo da na poslu dobiju viši položaj od muškaraca ako imaju bolje kvalifikacije i vještine.

I muškarci i žene imaju pravo da donose sopstvene nezavisne odluke o svojim ličnim stvarima kao što je brak i pri tome ih zakon štiti od zastrašivanja i nasilja. Fizičko nasilje nad bračnim drugom ili partnerom nikada nije prihvatljivo i ono predstavlja krivični prekršaj u Australiji.

Razvod braka je prihvatljiv u Australiji. Prijedlog za razvod braka sudovima mogu da podnesu i muž i žena, čak i ako drugi bračni drug želi da ostane u braku.

Jednake mogućnosti i pravedno postupanje (fair go)

Mi vjerujemo da svako zasluzuje da se sa njim postupa pravedno i ljudi ne smiju biti ograničeni bilo kakvim klasnim razlikama. Svako, bez obzira na njegovo porijeklo, dobija jednakе mogućnosti da bude uspješan u životu i pružanje istih zakonskih prava svakome je važan vid pravednosti u australijskom društvu.

Ono što neko ostvari u životu treba da bude rezultat njegovog truda i talenta. To znači da osoba treba da dobije posao na osnovu svojih vještina i iskustva, a ne zbog njenog etničkog porijekla.

Kada se u nekoj organizaciji uprazni radno mjesto, zakon propisuje da se na to radno mjesto mora zaposliti ona osoba koja posjeduje najbolje vještine i iskustvo za taj posao.

U Australiji je mnogo doseljenika dospjelo na vodeće položaje u poslovnom svijetu, raznim profesijama, umjetnosti, državnoj službi i sportu zahvaljujući svom trudu i poduzimljivosti.

Međusobno poštovanje i tolerancija drugih ljudi

U Australiji, pojedinci moraju da poštuju slobodu i dostojanstvo drugih ljudi, kao i njihova mišljenja i izvore.

Nasilničko ponašanje protiv drugih je protivzakonito. Nasilje bilo koje vrste, uključujući verbalno i fizičko nasilje je protivzakonito. Australijanci vjeruju u mirno neslaganje, a prije svega u pravo na sigurnost i odsustvo nasilja i zastrašivanja.

U Australiji postoje vrlo strogi zakoni koji se odnose na godine starosti za pristanak na polni odnos, a to je starost od 16 ili 17 godina, zavisno od države ili teritorije u kojoj živate. Na primjer, u Australiji, dvadesetogodišnji muškarac ne može biti u seksualnoj vezi sa petanestogodišnjom djevojkom, jer je to protivzakonito u svim australijskim državama i teritorijama.

U Australiji, zakonski postupci policije moraju da se podržavaju. Morate da ispunite zakonske zahtjeve policije, jer su svi građani Australije obavezni da poštuju zakon.

Australija cijeni principe međusobnog poštovanja i tolerancije. To znači da drugi ljudi moraju da se saslušaju i da se njihvi stavovi i mišljenja poštuju, čak i kada se razlikuju od naših stavova i mišljenja. Ljudi moraju da tolerišu jedni druge čak i kada se oko nečega ne slažu.

Rasizmu nema mesta u Australiji. To uključuje kreiranje ili dijeljenje uvrjedljivog materijala na internetu ili u drugim publikacijama i davanje rasno uvrjedljivih komentara na javnom mjestu ili sportskom događaju.

Naše društvo

Davanje doprinosa

Državljanstvo vam daje mogućnost da u potpunosti učestvujete u životu naše nacije i našeg društva. To znači da ste spremni ispunjavati obaveze kao australijski državljanin. Australijanci od svakoga ko živi u Australiji očekuju da učestvuje u životu našeg našeg društva i da doprinese našoj zajednici. Svako ima obavezu da pokuša da izdržava sebe i svoju porodicu kada je u mogućnosti.

Suosjećanje prema onima kojima treba pomoći

Australijanci cijene drugarski duh - 'mateship'. To znači da mi pomažemo jedni drugima u nevolji. Na primjer, to može da bude da starijem susjedu odnesete hranu, odvedete prijatelja na zdravstveni pregled ili posjetite nekoga ko je bolestan, slabog zdravlja ili usamljen.

U tom duhu drugarstva, Australija ima jaku tradiciju služenja društvenoj zajednici i volontiranju - da se pazimo i jačamo zajednicu. To je također sjajna prilika da se podijeli znanje, nauče nove vještine i poveća osjećaj pripadnosti australijskoj zajednici. U Australiji postoje mnoge mogućnosti za volontiranje.

Engleski kao nacionalni jezik

Australijsko društvo cjeni engleski jezik kao nacionalni (službeni) jezik Australije koji je važan ujedinjujući faktor društva. Ljudi koji žive u Australiji treba da se potruđe da nauče engleski.

Važno je naučiti engleski, jer je to osnovno za obrazovanje, dobijanje posla i bolju integraciju u društvo. Znanje engleskog je važno za ekonomsko učešće i društvenu koheziju. Osobe koje podnose molbu za australijsko državljanstvo moraju da preduzmu razumne korake da nauče engleski jezik, ako im engleski nije maternji jezik.

Pomoći za održavanje bezbjednosti u našem društву

U Australiji, svi mi imamo obavezu da doprinesemo zaštiti australijskog društva. Na primjer, ako neko u Australiji posumnja da njegov prijatelj ili susjed planira da počini ozbiljno krivično djelo, on to što prije mora da prijavi australijskim državnim vlastima. Na taj način pomažemo u zaštiti i bezbjednosti našeg društva.

Slično tome, ako neko u Australiji vidi ili mu je poznato da se neko dijete zlostavlja, to mora prijaviti policiji koja će sprovesti istragu.

Online zlostavljanje nije prihvatljivo u Australiji. To se ponekad naziva i cyber zlostavljanje. Primjeri toga su podjela seksualnih fotografija ili video snimaka online bez suglasnosti, presretanje osoba online ili rasno uvrjedljivi komentari o nekoj osobi online. Mnogi vidovi cyber zlostavljanja su protivzakoniti u Australiji.

Lojalnost Australiji

Izgovaranjem teksta zakletve za primanje državljanstva, vi se zaklinjete na odanost Australiji i njenom narodu. Australijskim državljanima je dozvoljeno da imaju i državljanstvo neke druge zemlje ili zemalja, ako zakoni tih zemalja to dozvoljavaju. To se zove dvojno ili višestruko državljanstvo. Međutim, čak i ako neko ima državljanstvo neke druge zemlje, australijski državljanin uvijek mora da poštuje australijske zakone kada se nalazi u Australiji. Neki australijski zakoni moraju da se poštuju čak i kada se australijski državljeni nalaze u inostranstvu. Na primjer, australijski zakon svojim državljanima ne dozvoljava seksualne aktivnosti u inostranstvu sa djecom ispod 16 godina starosti.

Australijsko društvo je zasnovano na zajedničkim obavezama da se interesi i bezbjednost Australije nikada ne ugrožavaju. Na primjer, podjela državnih tajni na društvenim medijima bi predstavljala potkopavanje australijskih interesa. Slično tome, promovisanje nepovjerenja u neku etničku zajednicu ili strah od neke od njih bi nanijelo štetu australijskim odnosima sa njenim etničkim zajednicama.

U Australiji se ujedinjujemo kada nastane kriza i pazimo jedni na druge i u dobrim i u lošim vremenima. Tokom razornih šumskih požara koji su pogodili Australiju 2019-20. godine i doveli do izgubljenih života, imovine i divljih životinja i uništavanja prirode, mnoge multikulturne zajednice su surađivale na prikupljanju donacija u vidu novca, odjeće i hrane da bi pomogle ljudima koji su pretrpjeli gubitke u tim požarima. Na primjer, članovi kineske, vijetnamske i kambodžanske zajednice u Viktoriji su skupljali priloge u tržnim centrima i na događanjima lokalnih društvenih zajedница, a članovi zajednice Sika su donirali hiljade boca vode zajednicama i vatrogascima u Kvinslendu.

Zaključak

Naše demokratske institucije i zajedničke australijske vrijednosti su stvorile naše mirno i stabilno društvo.

Imamo bogatu i jedinstvenu kulturu u kojoj možemo zajednički uživati. Kao australijski državljanin, postat ćete dio naše nacionalne priče i doprinijet ćete našoj budućnosti. Australija vam želi dobrodošlicu. Državljanstvo je naša zajednička veza.

Rječnik pojmove za dio koji se testira

Aboridžini i Torres Strait ostrvljani

Aboridžini i Torres Strait ostrvljani su starosjedioci na zemlji u Australiji.
Aboridžini i Torres Strait ostrvljani čine oko tri odsto australijske populacije.

Australijska komisija za ljudska prava (Australian Human Rights Commission)

nezavisna komisija koja vrši istragu na osnovu žalbi na diskriminaciju i kršenje ljudskih prava.
Rasističke incidente možete da prijavite Australijskoj komisiji za ljudska prava.

Australijska javna služba

vladina ministarstva i ljudi koje ona zapošljavaju
Paul je dobio posao u australijskoj javnoj službi kao službenik u Services Australia.

građanski nemiri

demonstracije i neredi u koje je uključen veliki broj ljudi, koji obično protestuju protiv neke vladine odluke ili politike
Izbili su građanski nemiri kadaje vlada donijela nepopularne zakone.

koalicija

spajanje dvije ili više političkih stranaka, obično u cilju da formiraju vladu ili opoziciju
Nakon izbora, nije bilo stranke sa većinom u Predstavničkom domu, pa su stoga dvije stranke sa sličnim idejama oformile koaliciju.

komisija

grupa ljudi sa službenom odgovornošću
Nezavisna komisija organizuje izbore.

Ustav

vrhovni zakon Australije koji vlada mora da poštuje
Ustav navodi zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast.

ustavna monarhija

država u kojoj je kralj ili kraljica državni poglavar i čija su ovlašćenja ograničena Ustavom
Naš Ustav je Australijski Komonvelt osnovao kao ustavnu monarhiju u kojoj je Kralj ili Kraljica Ujedinjenog Kraljevstva naš vrhovni poglavar.

sud

mjesto gdje sudija ili sudija za prekršaje saslušava pravne predmete
Kad ljudi prekrše zakon, mogu ići na sud.

suđenje za krivično djelo

saslušanje činjenica na sudu da bi se utvrdilo da li je neko kriv ili nevin
Nakon krivičnog suđenja, pljačkaš banke je poslan u zatvor.

cyber zlostavljanje

prijetnje, zastrašivanje, maltretiranje ili ponižavanje nekoga putem tehnologije, s namjerom da se osoba povrijedi.
Mnogi vidovi cyber zlostavljanja su u Australiji protivzakoniti i treba ih prijaviti policiji, kao i online kompaniji, na primjer platformi društvenih medija na kojoj je došlo do toga.

demokratija

vlada koju biraju građani putem odabranih predstavnika
Grace je bila sretna što živi u demokratiji koja joj omogućava da glasa za svog predstavnika u parlamentu.

porodično nasilje

ponašanje ili prijetnje koje imaju za cilj stjecanje kontrole nad partnerom tako što se kod njega izaziva strah ili se ugrožava njegova bezbjednost. Porodično nasilje je neprihvatljivo i protivzakonito je.

Porodično nasilje je protivzakonito u Australiji i treba ga prijaviti policiji.

trgovina drogom

posjedovanje ili kupovina droge u cilju nelegalne prodaje

Jess je poslana u zatvor zbog trgovine drogom.

izbori

proces kojim građani biraju osobe koje će ih predstavljati u parlamentu

Australijski državlјani koji imaju 18 godina i više moraju glasati na izborima.

birački spisak

spisak osoba koje imaju pravo glasati na izborima ili referendumu

Kada je Jan došla u birački centar, službenik je tražio njeni ime u biračkom spisku.

izborna oblast

izborne oblasti sačinjavaju glasači koji biraju političare za Predstavnički dom

Izborne oblasti se također zovu izborne jedinice, okruzi ili sjedišta.

jednakost

isti po statusu

Australijanci vjeruju u jednakost svih ljudi.

provoditi zakon

obezbijediti da ljudi poštuju zakon

Policija sprovodi zakon i čuva mir.

izvršna vlast

vlast koja omogućava i daje ovlašćenja za primjenu zakona, jedna od tri oblike vlasti u okviru australijskog Ustava

Ministri australijske vlade i Generalni guverner imaju izvršnu vlast da sprovode zakone koje je donio Australijski Parlament.

jednaka šansa

svako, bez obzira na njegovo porijeklo, dobija jednake mogućnosti da bude uspješan u životu

U Australiji, mi vjerujemo da svako zaslužuje jednake mogućnosti ('fair go').

federacija

savez kolonija koje čine jednu naciju pri čemu kolonije zadržavaju određena ovlašćenja

1901. godine kolonije su se ujedinile u federaciju pod nazivom Komonvelt Australije (Commonwealth of Australia).

prva flota

grupa od 11 brodova koji su krenuli iz Britanije pod vodstvom kapetana Arthura Phillipa da bi osnovali koloniju za osuđenike u Novom Južnom Velsu

Prvom flotom je uplovila u Sidnejski zaliv 26. januara 1788.

cvijetni amblem

nacionalni cvijet

Australijski cvijetni amblem je zlatna mimoza.

prinudni brak

brak u kome jedna ili ni jedna strana nije imala slobodan izbor

Ona nikada nije bila sretna u prinudnom braku i uvijek se željela razvesti.

od sada, pa nadalje

od sada i ubuduće

Na ceremoniji dodjele državljanstva, vi obećajete da ćete biti odani Australiji od sada, pa nadalje.

znamenitost

vrlo poznata slika

Zgrada opere je glavna znamenitost Sidneja.

Domorodački narod

Aboridžini i/ili Torres Strait ostrvljani Australije

Aboridžini su prvi narod u ovoj zemlji.

integracija

proces prilagođavanja doseljenika da bi mogli da učestvuju u novom društvu u povoju i da bi mogli da mu daju svoj doprinos

Vremenom doseljenici imaju koristi od integracije u Australiju i njeno društvo.

sudska vlast

vlast koja omogućava tumačenje i primjenu zakona, jedan od tri oblika vlasti u okviru australijskog Ustava
Sudovi u Australiji imaju sudsку vlast.

zakonodavna vlast

vlast koja omogućuje donošenje i izmjenu zakona, jedan od tri oblika vlasti u okviru australijskog Ustava
U okviru Ustava, Parlament ima zakonodavnu vlast.

slobode (sloboda)

lična sloboda i nezavisnost

U našem demokratskom društvu, ljudi imaju slobodu govora, slobodu izražavanja, slobodu da praktikuju religiju, te slobodu da se udružuju. Mi cijenimo ove vrijednosti.

sudija za prekršaje

sudija u nižem суду

Sudija za prekršaje je proglašio pljačkaša krivim i poslao ga u zatvor.

drugarski duh

pomaganje i primanje pomoći od drugih, naročito u teškim vremenima

Kad mi se pokvario auto, drugi vozači su pomogli da ga poguraju u duhu drugarstva.

državna himna

državna pjesma

Australijska državna himna je 'Advance Australia Fair'.

parlamentarna demokratija

sistem vlade zasnovan na redovnim izborima predstavnika u parlament koji biraju građani

U parlamentarnoj demokratiji, građani glasaju za svoje predstavnike.

politička stranka

grupa ljudi koji imaju iste ideje o tome kako treba upravljati državom i kojima je cilj da budu izabrani

Članovi političke stranke redovno se sastaju, na primjer, da održe raspravu o poboljšanjima u javnom prijevozu.

rasizam

predrasude, diskriminacija, maltretiranje ili mržnja koje su usmjerene na nekoga zbog njegove rase, boje kože, nacionalnog ili etničkog porijekla.

Rasizam je protivzakonit u Australiji i treba ga prijaviti policiji. Žalbe se mogu također uputiti i Australijskoj komisiji za ljudska prava.

referendum

glasanje svih birača o predloženoj izmjeni australijskog Ustava

Na referendumu 1967. godine, građani su glasali da se i domorodački narod uključi u popis stanovništva.

predstavnik

osoba koja radi ili govori u ime drugih

Mom lokalnom općinskom predstavniku se svidjela moja ideja pa ju je iznio na općinskom sastanku.

poštovanje

obzirno ponašanje prema drugoj osobi ili njenoj odluci

Emily je bila srećna što je njeni roditelji poštovali njenu odluku da postane budista.

Vladavina zakona

svi ljudi, uključujući državljanе i članove vlade moraju da poštuju zakon

U Australiji svi, pa čak i Premijer, moraju u skladu sa vladavinom prava da poštuju australijske zakone.

tajno glasanje

sistem glasanja pri čemu birači glasaju u privatnosti, tako da niko na njih ne može uticati ili stavljati pritisak da glasaju na određen način

Pri tajnom glasanju, niko vas ne gleda dok upisujete svoj glas.

svjetovni

odvojen od religije

U svjetovnom društvu nema službene religije.

Services Australia

agencija australijske vlade koja vrši različite isplate i pruža usluge iz oblasti zdravstva i socijalne zaštite preko službi Medicare, Centrelink i Child Support.

Services Australia vrši isplatu socijalne pomoći preko Centrelinka i drugih službi.

samodovoljan

u stanju da zaradi dovoljno za svoje potrebe, bez pomoći drugih ljudi

Kada se zaposlio, mogao je da kupuje sebi hranu i plaća stanarinu. Bio je samodovoljan.

osnovati

izgraditi, formirati, započeti

Guverner Phillip je osnovao prvu koloniju u Novom Južnom Velsu.

okrug

područje lokalne vlade

Putevi u mom okrugu su vrlo sigurni.

socijalna pomoć

državne penzije i beneficije za pomoć nezaposlenim osobama, osobama sa invaliditetom, te osobama starije dobi i ostalima kojima treba pomoć

Kada je Trang izgubila posao, moralala je podnijeti zahtjev za socijalnu pomoć.

Australijska poreska uprava (Australian Taxation Office - ATO)

agencija australijske vlade koja upravlja poreskim i penzijskim sistemima kojima se pomažu i finansiraju usluge za građane Australije.

Većina građana Australije Australijskoj poreskoj upravi svake godine mora da podnese poresku prijavu.

vrijednosti

principi na osnovu kojih odlučujemo šta je ispravno, a šta pogrešno i kako treba da postupamo u različitim situacijama

Australija ima zajednički skup vrijednosti koje nazivamo australijskim vrijednostima.

volонтер

osoba koja daje svoje vrijeme osobi ili organizaciji i ne očekuje da bude plaćena

Razaje volonterka koja podučava ljudi engleski jezik u njihovim domovima.

Kraj dijela koji se testira